

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

2. Сумарокова Л. М. Логічна культура публічних комунікацій періоду війни // Філософія та гуманізм, 2022. Вип. 1(15). С. 41–48.
3. Lumer Christoph. «A Theory of Philosophical Arguments» (2020) OSSA Conference Archive. 15. <https://scholar.uwindsor.ca/ossaarchive/OSSA12/Wednesday/15>

Ключові слова: теорії аргументації, аргументативні практики, проблема ефективності теорій аргументації, нові підходи у дослідженні філософської аргументації, практичний аргумент.

Key words: theories of argumentation, argumentative practices, the problem of effectiveness of theories of argumentation, new approaches in the study of philosophical argumentation, practical argument.

КАПУСТИНА НАДІЯ БОРИСІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри філософії, кандидат юридичних наук, доцент*

«ТРОЛІНГ» У СИСТЕМІ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЙ: АНАЛІЗ ЯВИЩА

В даний час комп'ютерні та інформаційні технології, зокрема мережа «Інтернет», розвиваються дуже динамічно, охоплюючи все наше життя. У всьому світі зростає кількість користувачів Глобальної Мережі, які активно освоюють її інформаційні та комунікаційні ресурси. Глобальна мережа Інтернет розширює можливості спілкування в сучасному світі, поєднує в один простір різні форми спілкування у різних галузях соціальної діяльності. Інтернет-простір стає засобом формування специфічного різновиду комунікацій. Тролінг в системі Інтернет-комунікації – стає особливим феноменом такої комунікації. Тролінг виник наприкінці 90-х років, завдяки дослідженню Джудіт Донат, яка представила опис провокаційної поведінки людини, користувача Глобальної Мережі і позначила його терміном «тролінг». Тролінг – це агітуюча дія в мережі та на інтернет майданчиках, де користувачі провокують до прояву агресії один до одного, при цьому, не маючи жодної обґрунтованості своїм діям [3]. Отже, коротко можна визначити тролінг як зловмисне втручання в мережеву комунікацію, а той, хто здійснює тролінг, називається тролем – людина, яка прагне уваги через створення негативних почуттів або поведінки, спрямованої на створення протиріч. У результаті контент-аналізу Інтернет-комунікацій ученими були виділені міжкультурні, технічні і універсальні чинники, що вплинули на появу тролінгу в комунікативному просторі Інтернет:

- міжкультурні: виникнення тролінгу пов'язане з розвитком демократичних прав і свобод («батьківщина» тролінгу – США);

- технічні: наявність вільного, комфортного, високошвидкісного доступу в Інтернет; розвиток нових засобів і способів передачі

інформації – безпроводних телекомунікаційних засобів (мобільні телефони, комунікатори, планшети і ін.) і різних безпроводних технологій і способів виходу в Інтернет (Bluetooth, SMS, 3g, Wi-fi, Wimax, інших);

– універсальні: популярність віртуальної комунікації як порівняно недорогого, зручного і швидкого способу обміну інформацією між користувачами незалежно від відстані та ін. [1, с. 175].

Для тролінгу, як певного вид комунікативної поведінки характерно: віртуальність; відкритість, публічність; намір; нещирість; недоброчинність. Тролінг існує завдяки підключенню до Інтернету та наявності онлайн-спільнот. При живому спілкуванні, провокатора (троля) було б проігноровано чи видалено за неналежну поведінку одразу, при віртуальному спілкуванні троль спочатку маскується під звичайного учасника спільноти, лише згодом виявляє свої наміри. Тролінг перебуває у відкритих дискусіях, де крім самого троля там є як мінімум два учасники розмови, а частіше – набагато більше. Іноді тролінг може бути спрямований на одну людину, але для виконання мети все одно потрібна вже сформована аудиторія учасників спільноти. Тролінг не може бути випадковим, як правило, він передбачає продуману послідовність повідомлень з метою уразити та пересварити співрозмовників. Цілі троля різноманітні: задоволення особистих амбіцій, знущання над несимпатичними троллю людьми, наклеп і компрометація будь-кого, публічне висміювання та приниження однієї людини або цілих груп людей, що призводить до зіпсованої репутації, довіри, використання чвар для руйнування спільнот, отримання особистих вигод від сварок між оточуючими та інші. Троль немає мети щось дізнатися чи зрозуміти, його неможливо перекопати, запитання, що задаються їм, – лише засіб розбурхати співрозмовників, тому він ніколи не задоволений відповідями, навіть найвичерпнішими. Тролінг не буває доброзичливим, це вид комунікації, що передбачає відчуження від співрозмовника, відсутність емпатії, зарозумілість і неповага як до окремої людини так і до усієї спільноти. Тролінг як форма комунікативної інтернет-взаємодії суперечить інтересам онлайн-спільноти, замість того, щоб дотримуватись логіки співпраці, співпраці та обміну, характерної для функціонування онлайн-спільнот, троль служить своїм інтересам, порушуючи функціонування спільнот. Тролінг може бути справді шкідливим для онлайн-спільнот та соціалізації, що лежить в основі існування спільнот. Г. Ревілллард пояснює у своїй книзі «Взаємодії в Інтернеті», що коли взаємодії в Інтернеті засновані на тролінгу, вони стають надто важливими і існує ризик відвернути співтовариство від того, для чого воно було спочатку створено, і, таким чином, зруйнувати його зсередини [4]. Інтернет-комунікації надали троллю багато можливостей та прийомів. Найпростіше – це вкидання будь-яких наклепів, наклеп зазвичай висловлюється не у вигляді прямої образи, а у вигляді версії або слуху. Ще один з прийом тролінгу – віднести співрозмовника до певної умовної групи (патріоти, ліберали, анти-хто-завгодно), а далі приписати йому найбільш одіозну думку якогось члена цієї групи. Більш складний прийом – це перетлумачення слів (зазвичай дружорадних слів) співрозмовника в помилковому ключі

та приписування їм певного кліше («штампа») і далі оперування лише цим кліше. Якщо троль комунікує з людьми, які знайомі, то іноді він починає лестити одним і ображати інших, представлятися одним – другом та однодумцем, іншим – недругом, щоб пересварити людей між собою. Крім того, тролем можуть бути використані різні прийоми роботи з текстом – різний регістр, ламані літери, робота з розміром, кольором та шрифтом, графічні засоби – зображення, відеозаписи. У віртуальному просторі зустрічаються: троль-текст, текст, в якому містяться висловлювання, що принижують честь та гідність тієї чи іншої групи людей чи певної людини; троль-коментар, коментар – головна мета якого принизити і образити співрозмовника або автора тексту, троль-картинка, троль дуже часто вибирає собі аватарку що представляє із себе не однозначні зображення або слова, наприклад, ті що відносяться до знеціненої лексики, іноді троль воліє замаскуватися і тоді використовує картинки, що позитивно сприймаються.

Міркування про допустимість чи неприйнятність тролінгу залежить насамперед від виду тролінгу. Тролінг, який можна охарактеризувати як «захисний», здається та сприймається онлайн-спільнотами як прийнятний. Так ми можемо спостерігати за діями тролів, які нападають на цільового та сприйманого троля як «зловмисного», щоб попередити інших учасників про присутність цього небажаного троля у спільноті. Незважаючи на ризики, властиві тролінгу, коли він робиться з «правильних причин», він може бути позитивним, Антоніо Казіллі пояснює таку поведінку з погляду соціальних процесів: «Ми тролі, працюємо щоб викликати зміни у позиціонуванні людей у мережах. Іноді йдеться про те, щоб кинути виклик певним авторитетам та ієрархіям, створеним на дискусійних форумах, в онлайн-спільнотах – ці тролі існують для того, щоб виводити новий контент» [2, с. 319]. «Деструктивний» тролінг це тролінг, який може бути дійсно шкідливим для спільнот та соціалізації, що лежить в основі існування онлайн-спільнот. Такий тролінг, суттєво ґальмує принципи соціалізації в інтернет-спільнотах, роблять його неприйнятним, навіть небезпечною практикою для спільнот. Вочевидь, мережевий тролінг як одна з форм комунікативної поведінки має і негативні (деструктивні), і позитивні (конструктивні) функції. Конструктивний тролінг є спробою активізації дискусії на форумі, відродження мережевого життя, звернення уваги редакторів на некоректну інформацію, поліпшення настрою членам спільноти. Деструктивний тролінг спрямований на навмисну образу ідеалів, пріоритетів учасників мережових спільнот, засмічення форуму; дискредитацію ресурсів для порушення психологічної рівноваги їх учасників; переслідування та ін. [1, с. 176].

Таким чином, «тролінг» є складною комунікативною формою взаємодії людей в Інтернеті, це поведінка в інтернет-спільнотах, яка може бути визначена як девіантна, основою якої є яскраво виражений провокаційний характер, головною метою якого є підбурювальний, саркастичний, провокаційний або гумористичний зміст повідомлень, з метою схилити інших користувачів до марної конфронтації.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк Л. Й. Мережевий тролінг як вид комунікативної поведінки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2014. Вип. 1. С. 172–180.
2. Casilli A. *Les liaisons numériques. Vers une nouvelle sociabilité*. Paris, Ed. du Seuil, 2010. 336 p.
3. Donath J. Identity and Deception in the Virtual Community. Prepared for: Kollock P. and Smith M. (eds). *Communities in Cyberspace*. London : Routledge. Last Modified: 02:16 pm EST, November 12, 1996. URL: <https://smg.media.mit.edu/people/Judith/Identity/IdentityDeception.html> (date of access: 30.04.2023).
4. Revillard A. «Les interactions sur l'Internet». *Terrains & Travaux* 1(1), 2000. P. 108–129. URL: https://www.researchgate.net/publication/277837464_Les_interactions_sur_l'Internet (date d'accès: 02.05.2023.)

Ключові слова: Інтернет, онлайн-спільнота, Інтернет-комунікація, девіантна поведінка, тролінг, троль.

Key words: Internet, online community, Internet communication, deviant behavior, trolling, troll.

ШАМША ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент*

ДУХ І ДУША ЛЮДИНИ В СУЧАСНИХ МЕДІЙНИХ ПРАКТИКАХ

Як відомо, людське «Я» складається з двох великих елементів – духа і душі. Дух, в свою чергу, розпадається ще на два елементи. Ці елементи в різних контекстах і різних філософських традиціях отримують різні назви, але їхній зміст залишається одним й тим самим. Їх називають предметною та рефлексивною свідомістю, розсудком та розумом (у філософській традиції від Античності до Німецької класичної філософії), І та Ме, які утворюють Self в прагматизмі У. Джемса та Дж. Г. Міда [1, с. 24]. В усіх випадках йдеться про два рівня логічного мислення. Один з них дозволяє господарювати в універсумі матеріальних речей, ставити ці речі на службу власним цілям, другий – дивитися на себе, начебто, «з боку». Перший це – предметна свідомість, яка спрямована на дослідження речей (предметів), другий – рефлексивна (від слова «рефлектор» – дзеркало), яка уможливорює не лише відображення (як звичайне дзеркало), а й самовідображення, тобто – самопізнання.

Душа людини має також декілька назв – безпосередній потік свідомості, інтенційність, в певному сенсі – емоційний інтелект тощо. Душа – це самий універсум почуттів людини та його інтелектуальна обробка. Окрему увагу звернемо на те, що в жодній з назв не йдеться про те, що душа – це деякі *почуття*, які існують, начебто, на протигагу розуму. В усіх випадках йдеться про м'яку форму

ЗМІСТ

Привітальне слово президента Національного університету «Одеська юридична академія» С. В. Ківалова	3

СЕКЦІЯ 1

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Смазнова Ірина Сергіївна Філософія медійних практик	8
Єременко Олександр Михайлович Обґрунтування стратегії ненасильницького спротиву тиранії у творчості Етьєна ля Боссі	12
Воронянський Олександр Володимирович, Моїсєєва Наталія Іванівна Проблема верховенства права в контексті політичної конкуренції	15
Сумарокова Людмила Миколаївна Про шляхи вдосконалення сучасних теорій аргументації	18
Капустіна Надія Борисівна «Тролінг» у системі інтернет-комунікації: аналіз явища	22
Шамша Ігор Володимирович Дух і душа людини в сучасних медійних практиках	25
Токар Людмила Вікторівна Вчинок як аргумент	28
Котовська Анастасія Вікторівна Розповсюдження невігластва в епоху тотальної цифровізації	31
Саєнко Лілія Володимирівна Зміна парадигм алхімії	33

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович Юридична антропологія в міжнародно-правовому вимірі	38
Дудченко Валентина Віталіївна Універсалізація сучасного права	41
Крижановський Анатолій Федорович Сакральність сучасної держави (від наративу до концепту)	44
Мельничук Ольга Степанівна Класичні принципи у методології юриспруденції	47